

MEĐUNARODNI
STANDARD KONTROLE
MALOKALIBARSKOG I
LAKOG ORUŽJA

ISACS
01.20

Verzija 1.2
2015-06-30

Rečnik termina, definicija i skraćenica

United Nations
CASA
Coordinating Action on Small Arms

Referentni broj
ISACS 01.20:2015(BCSM)V1.2

© UN CASA 2015

Ukoliko ovaj dokument ne sadrži najnovije informacije, ažurirane verzije Standarda za kontrolu malokalibarskog oružja dostupne su na ISACS veb-sajtu.

www.smallarmsstandards.org

IZRAZI ZAHVALNOSTI

Ovaj dokument, kao jedan u nizu Međunarodnih standarda kontrole malokalibarskog oružja (ISACS), sačinjen je od strane mehanizma Ujedinjenih nacija za Koordinisanu akciju kontrole malokalibarskog oružja (u daljem tekstu: CASA), u saradnji sa brojnom grupom stručnjaka različitih specijalnosti iz državnih uprava, međunarodnih i regionalnih organizacija, civilnog društva i privatnog sektora. Kompletna lista saradnika na projektu ISACS nalazi se na prethodno pomenutom veb-sajtu.

Izrada Međunarodnih standarda kontrole malokalibarskog oružja ISACS realizovana je uz finansijsku podršku vlada Australije, Kanade, Irske, Norveške i Švajcarske, kao i Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), Kancelarije Ujedinjenih nacija za pitanja razoružanja (UNODA), Fonda Ujedinjenih nacija za decu (UNICEF) i Izvršnog direktorata Odbora za borbu protiv terorizma (CTED).

Sa engleskog prevela gđa Violeta Gaši, tehnička prevoditeljka UNDP SESEC-a.

© UN CASA 2015

Sva prava zadržana. Ovaj dokument se može reprodukovati u neprofitne obrazovne svrhe bez posebnog odobrenja nosioca autorskih prava, pod uslovom da se navode izvori. Po jedan elektronski primerak svih publikacija u kojima se ovaj dokument navodi kao izvor potrebno je dostaviti Jedinici ISACS-a za među-agencijsku podršku:

Koordinisana akcija kontrole malokalibarskog oružja (CASA)
Jedinica ISACS-a za među-agencijsku podršku
i-mejl: support@smallarmsstandards.org
veb-sajt: www.smallarmsstandards.org

Ovaj dokument se ne sme prodavati.

Sadržaj

Strana

Predgovor	iv
1 Polje primene	1
2 Opšte informacije	1
3 Termini i definicije	1
4 Skraćenice	24

Predgovor

Mehanizam Ujedinjenih nacija (UN) – Koordinisana akcija kontrole malokalibarskog oružja (CASA) radi na poboljšanju sposobnosti usklađivanja aktivnosti UN-a za izradu efikasne politike, programa i pružanja saveta državama članicama u oblasti zaustavljanja nezakonite trgovine, nekontrolisanog širenja i zloupotrebe malokalibarskog i lakog oružja. Osnovana 1998. godine od strane generalnog sekretara sa ciljem koordinacije aktivnosti Ujedinjenih nacija u oblasti malokalibarskog oružja, CASA danas okuplja više od 20 tela UN-a aktivnih u razvoju politike i/ili programa za lako i malokalibarsko oružje.¹

Nadovezujući se na prethodne inicijative UN-a za razvoj međunarodnih standarda u oblasti protivminskog delovanja (Međunarodni standardi za protivminsko delovanje)², razoružanja, demobilizacije i reintegracije bivših boraca (Integrirani standardi razoružanja, demobilizacije i reintegracije),³ Ujedinjene nacije su razvile niz međunarodnih standarda kontrole malokalibarskog oružja (ISACS) kako bi pružile jasna i sveobuhvatna uputstva praktičarima i kreatorima politike o osnovnim aspektima kontrole lakog i malokalibarskog oružja. Ovaj dokument predstavlja jedan od preko 20 ISACS modula koji sadrže praktična uputstva o uvođenju efikasnih kontrola nad životnim vekom lakog i malokalibarskog oružja (svi ISACS moduli mogu se preuzeti na www.smallarmsstandards.org).

ISACS standardi se zasnivaju na postojećim globalnim sporazumima koji se odnose na kontrolu malokalibarskog i lakog oružja, a posebno na sledećim dokumentima:

- *Program aktivnosti Ujedinjenih Nacija za sprečavanje, borbu protiv i zaustavljanje nezakonite trgovine malokalibarskim i lakim oružjem u svim njenim aspektima (UN PoA);*
- *Međunarodni instrument koji omogućava državama da identifikuju i prate nezakonito malokalibarsko i lako oružje na pravovremen i pouzdan način (Međunarodni instrument za praćenje oružja); i*
- *Protokol protiv nezakonite proizvodnje i prometa vatrenog oružja, pripadajućih delova i municije, koji dopunjava Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (Protokol UN o vatrenom oružju).*

Kao deo ovog globalnog okvira, ISACS standardi se nadovezuju na standarde, smernice o najboljoj praksi, osnovne propise, itd., koji su razrađeni na regionalnom i pod-regionalnom nivou. Cilj ISACS standarda je da obuhvate osnovne oblasti kontrole lakog i malokalibarskog oružja u kojima se države mogu obratiti Ujedinjenim nacijama za savete, uputstva i podršku.

ISACS standarde je izradila, a i dalje radi na njihovom usavršavanju, šira grupa stručnjaka za malokalibarsko i lako oružje iz Ujedinjenih nacija, vlada, međunarodnih i regionalnih organizacija, civilnog društva i privatnog sektora (kompletna lista osoba koje su doprinele izradi ISACS modula može se preuzeti na: www.smallarmsstandards.org).

ISACS moduli su sačinjeni u skladu sa pravilima navedenim u direktivama ISO/IEC, deo 2, *Pravila za strukturisanje i izradu međunarodnih standarda*, pod nadzorom CASA Radne grupe za ISACS, kojom ko-predsedavaju Kancelarija Ujedinjenih nacija za pitanja razoružanja (UNODA) i Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP).

¹ Kompletna lista CASA partnera dostupna je na: www.poa-iss.org/CASA/CASA.aspx.

² www.mineactionstandards.org

³ www.unddr.org

Rečnik termina, definicija i skraćenica

1 Delokrug

Ovaj dokument sadrži definicije termina i značenje skraćenica koje se koriste u pojedinačnim modulima (dokumentima), a koji zajedno čine Međunarodne standarde kontrole malokalibarskog oružja (ISACS).

2 Opšte informacije

U ISACS modulima, reči „mora“, „treba“, „sme“ i „može“ se primenjuju u skladu sa jezikom koji se koristi u svim standardima i smernicama Međunarodne organizacije za standardizaciju (ISO).

- a) **„mora“ označava zahtev:** koristi se za iznošenje zahteva koje je potrebno strogo primenjivati u cilju poštovanja standarda i od kojih se ne sme odstupati;
- b) **„treba“ označava preporuku:** koristi se kada se od nekoliko mogućnosti preporučuje jedna koja je posebno adekvatna, bez pominjanja ili isključivanja drugih, ili kada se izabere određeni pravac delovanja, koji nije nužno i zahtevani, ili (u negativnoj formi: „ne treba“) kada se određeni pravac delovanja ne odobrava, ali nije zabranjen;
- c) **„sme“ označava dozvolu:** koristi se za ukazivanje na mogući pravac delovanja u okviru ograničenja navedenih u dokumentu;
- d) **„može“ označava mogućnost i sposobnost:** koristi se za izražavanje mogućnosti i sposobnosti, bilo da se radi o materijalnoj, fizičkoj ili slučajnoj mogućnosti.

3 Termini i definicije

Za potrebe svih modula Međunarodnih standarda za kontrolu malokalibarskog oružja (ISACS), primenjuju se sledeći termini i definicije:

adolescent

osoba uzrasta od 10 do 19 godina.

amnestija

zakonska mera kojom se, u periodu trajanja kampanje prikupljanja oružja, osobe koje se dobrovoljno odreknu malokalibarskog i lakog oružja i municije u nelegalnom posedu oslobađaju krivičnog gonjenja zbog nelegalnog posedovanja oružja.

analiza rizika

sistematska upotreba raspoloživih informacija radi utvrđivanja opasnosti i procene rizika

automatsko punjenje

polu-automatski

automatsko vatreno sredstvo

Iako i malokalibarsko oružje, koje nakon svakog ispaljivanja, automatski obavlja sve korake neophodne za pripremu oružja za ponovno ispaljivanje; kod ovakve vrste oružja, ispaljivanje se nastavlja sve dok je obarač (ili drugo sredstvo za aktiviranje) pritisnut (pod pretpostavkom da ima municije i da ne dođe do zaglavljivanja)

NAPOMENA 1 Automatsko oružje koristi deo energije metka koji se ispaljuje kako bi se odvojila potrošena čaura metka iz komora i izbacila iz oružja, udarni mehanizam doveo u položaj za ispaljivanje i dopunila nova municija iz mehanizma za donošenje metaka ili magazina u komoru za ispaljivanje. Pored toga, ukoliko je obarač ili drugo sredstvo za aktiviranje pritisnut, udarna igla se automatski otpušta kako bi usledio novi ciklus ispaljivanja.

NAPOMENA 2 up. polu-automatsko oružje

bezbedno za prenos

tehnička procena fizičkog stanja i stabilnosti municije i eksploziva, koju daje kvalifikovani tehničar ili tehnički rukovodilac, pre bilo kakvog predloženog premeštanja

bezbednost

situacija u kojoj je rizik od slučajne štete smanjen na nivo koji se može tolerisati

brokering, broker videti posredovanje u prometu oružja, posrednik

carina

državni organ koji prikuplja poreze ili dažbine na robu koja ulazi u zemlju
ili

carinska zona u luci, na aerodromu ili granici gde se pregleda roba, prtljag i drugi predmeti i naplaćuju carinske dažbine

carinska dažbina

porez na robu koja ulazi u zemlju

civil

fizičko lice koje nije aktivni član naoružane jedinice jedne države

NAPOMENA: Obuhvata radnike privatnih firmi za poslove obezbeđenja

civilna organizacija

pravno lice koje nije deo neoružane jedinice jedne države

NAPOMENA: Obuhvata privatne firme za poslove obezbeđenja.

deflagracija

sagorevanje praćeno subsoničnim širenjem plamena

delovi i komponente

svi elementi ili rezervni elementi konstruisani za određeno malokalibarsko ili lako oružje, koji su ključni za funkcionisanje tog oružja

NAPOMENA U ovo spadaju cev, rukohvat ili ram, klizni zatvarač ili cilindar, zatvarač ili mehanizam za bravljenje i bilo koji uređaj prilagođen ili konstruisan da umanjí zvuk paljbe.

demobilizacija

proces formalnog i kontrolisanog otpuštanja aktivista oružanih snaga ili drugih naoružanih grupa

NAPOMENA 1 Prva faza demobilizacije može da traje od smeštanja pojedinačnih boraca u privremene centre do okupljanja trupa u kampove posebno određene u tu svrhu (naselja od baraka, privremeni kampovi, kasarne).

NAPOMENA 2 Druga faza demobilizacije obuhvata paket podrške koji dobijaju demobilisana lica, a koji se naziva ponovno uključivanje.

dete

osoba ispod osamnaest godina starosti, izuzev u slučajevima kada zakon predviđa ranije sticanje punoletstva

detonacija

egzotermna reakcija u vidu udarnog talasa koji prolazi kroz određeni medijum supersoničnom brzinom

dokumentacija o krajnjem korisniku i krajnjoj upotrebi

dokumenti čiji je cilj da utvrde, odobre i obavežu na određene obaveze krajnje korisnike lakog i malokalibarskog oružja koje je predmet međunarodnog prometa

NAPOMENA: obuhvata uverenja o krajnjem korisniku, izjave krajnjeg korisnika i potvrde o isporuci.

eksploziv

supstanca ili mešavina supstanci koja pod spoljnim uticajem može brzo da oslobodi energiju u obliku gasova i toplote, bez nuklearne lančane reakcije

eksploziv, brizantni

eksploziv koji oslobađa energiju putem detonacije

eksploziv, niskobrizantni

eksploziv koji oslobađa energiju putem deflagracije

NAPOMENA: Obuhvata i pogonsko gorivo koje se koristi za lako i malokalibarsko oružje.

eksplozivna ubojna sredstva

sve vrste ubojnih sredstava koje sadrže eksplozive

NAPOMENA U to spadaju bombe i bojeve glave; navođeni balistički projektili i rakete; artiljerija, granate, raketna i municija za lako i malokalibarsko oružje; sve vrste mina, torpeda i podvodne bombe; pirotehnika; kasetna municija; uređaji koji se pokreću na pogonsko gorivo ili punjenje; elektro-eksplozivni uređaji; tajne i improvizovane eksplozivne naprave; i sve slične ili povezane stavke ili komponente eksplozivne prirode.

evaluacija rizika

proces kojim se na osnovu analize rizika utvrđuje da li je postignut podnošljiv rizik

evidentiranje oružja

sistemi upravljanja informacijama i srodne operativne procedure beleženja, numeričkog praćenja, verifikacije, zaduživanja i razduživanja malokalibarskog i lakog oružja i pripadajuće municije iz zaliha

granica

geografska oznaka teritorije jedne države

granica, plava

granica koja odvaja kopno od vode (okean, more ili jezero)

granica, zelena

granica koja odvaja kopno od kopna

granična provera

pregled koji se vrši na graničnom prelazu kako bi se utvrdilo da li lica, vozila i roba imaju dozvolu za prelaz granice

granična zona

geografska oblast koja okružuje jednu granicu

granične kontrole

granične provere i nadzor granice

granični nadzor

praćenje kretanja između graničnih prelaza, i nadzor graničnih prelaza van uobičajenog radnog vremena graničnih prelaza, u cilju sprečavanja ilegalnog prelaska granice

granični prelaz

zvanična lokacija na kojoj država dozvoljava prelazak granice

inicijativa podizanja nivoa svesti

program, projekat ili aktivnost čiji je opšti cilj da se negativne posledice neadekvatne kontrole lakog i malokalibarskog oružja svedu na najmanju moguću meru, i ako je to moguće, da se eliminišu

NAPOMENA 1 Inicijativa podizanja nivoa svesti o lakom i malokalibarskom oružju predstavlja kombinaciju obrazovanja o rizicima, javnog zastupanja i informisanja javnosti, koji zajedno sa drugim programima socijalne intervencije utiču na promenu ponašanja, na prihvatanje odgovarajućih alternativnih rešenja, i doprinose stvaranju bezbednijih zajednica.

NAPOMENA 2 Inicijative podizanja nivoa svesti o lakom i malokalibarskom oružju mogu da budu samostalne aktivnosti, ali je poželjno da se integrišu u šire programe prikupljanja oružja.

integracija rodne perspektive

proces procene posledica koju bilo koja planirana akcija, zakonski propisi, politike ili programi, u svim oblastima i na svim nivoima, mogu imati po žene, odnosno muškarce

NAPOMENA: Integracija rodne perspektive dovodi u pitanje rodne stereotipe i sprečava pogrešne pretpostavke koje bi mogle iskriviti polazne osnove za neku procenu. To je strategija pomoću koje problemi i iskustva muškaraca i žena postaju sastavna dimenzija izrade, implementacije, praćenja i evaluacije politika i programa u svim političkim, ekonomskim i socijalnim sferama, i kojom se staje na put neravnopravnosti muškaraca i žena.

Integrirano upravljanje granicom

organizacija i nadzor aktivnosti graničnih ispostava koja ima za cilj da omogući legalno kretanje ljudi i robe preko granice istovremeno održavajući bezbednost granica i ispunjavajući nacionalne zakonske obaveze

NAPOMENA: Integrirano upravljanje granicom može se podeliti u dve kategorije

- a) integracija više državnih organa vlasti na nivou jedne države ili carinske unije; i
- b) međunarodna integracija među državama (na bilateralnom, regionalnom i međunarodnom nivou).

istraživanje, malokalibarsko i lako oružje

prikupljanje i analiza sveobuhvatnih kvantitativnih i kvalitativnih informacija o malokalibarskom i lakom oružju u određenoj geografskoj oblasti (npr. regionu, državi ili zajednici) radi utvrđivanja potreba za bezbednim, efikasnim i uspešnim intervencijama od strane odgovarajuće aktera

NAPOMENA 1 Istraživanja o malokalibarskom i lakom oružju nastoje da utvrde

- a) prirodu i razmere širenja i uticaja lakog i malokalibarskog oružja;
- b) percepcije javnosti i zainteresovanih strana u pogledu malokalibarskog i lakog oružja, oružanog nasilja i sličnih pitanja; i
- c) kapacitet za reagovanje na izazove koje postavlja malokalibarsko i lako oružje.

NAPOMENA 2 Istraživanja o malokalibarskom i lakom oružju se ponekad nazivaju „preliminarnim procenama“, „mapiranjem“ ili „nacionalnim procenama“.

istraživanje percepcija

komponenta istraživanja o malokalibarskom i lakom oružju koja prikuplja kvalitativne i kvantitativne podatke o stavovima javnosti i ključnih aktera o malokalibarskom i lakom oružju, oružanom nasilju i sličnim pitanjima (kao što su bezbednost, razvoj i upravljanje), te o mogućim intervencijama s tim u vezi

NAPOMENA Istraživanje o percepcijama o malokalibarskom i lakom oružju prikuplja informacije na različite načine, uključujući, između ostalog, i preko fokus grupa, intervjuva i anketiranja domaćinstava.

istraživanje uticaja

komponenta istraživanja o malokalibarskom i lakom oružju koja prikuplja podatke o uticaju i malokalibarskog lakog oružja na zajednicu i društveni i ekonomski razvoj, kao i o uzrocima takvog uticaja

izjava krajnjeg korisnika

dokument koji izdaje krajnji korisnik – privatno lice, kojim se potvrđuje da su krajnji korisnik i krajnja upotreba malokalibarskog ili lakog oružja koje je predmet međunarodnog transfera u skladu sa važećim propisima

izjava krajnjeg korisnika, overena

izjava krajnjeg korisnika koja je overena pečatom i potpisom (ili na drugi način) od strane nadležnog organa države uvoznika

izveštaj istraživanja, malokalibarsko i lako oružje

dokument u kojem su prikazani nalazi i preporuke istraživanja o malokalibarskom i lakom oružju

izvoz

prenos robe i usluga izvan granica nadležnosti carine jedne zemlje

javno zastupanje

program aktivnosti kojim se problemi i pitanja malokalibarskog i lakog oružja iznose u javnost, pred organe vlasti, medije, Vlade i njihove institucije kako bi se postigle promene kako na institucionalnom tako i na individualnom nivou

Napomena: Ove vrste aktivnosti uključuju i kampanje koje ukazuju na probleme i pitanja malokalibarskog i lakog i oružja i koje žele da podstaknu ljude da predaju oružje. Uopšte uzev, ovakve aktivnosti se sprovode kao deo podrške programima za prikupljanje oružja.

Kjoto konvencija, izmenjena i dopunjena

Međunarodna konvencija o uprošćavanju i usklađivanju carinskih postupaka

kolekcionar

fizičko ili pravno lice koje prikuplja i čuva malokalibarsko i lako oružje zbog njegove istorijske, tehničke, kulturne, umetničke, obrazovne ili novčane vrednosti, kao nasleđe, ili radi primene u istraživanjima

konfigurisano za vojnu upotrebu

malokalibarsko i lako oružje proizvedeno i konfigurisano prema specifikaciji vojske jedne države

kontrola pristupa

sistem koji omogućava organu vlasti da kontroliše pristup zonama i/ili resursima u okviru određenog objekta

NAPOMENA: Sistem kontrole pristupa, u oblasti fizičkog obezbeđenja, predstavlja drugi nivo fizičkog obezbeđenja objekta, dok bi prvi nivo bio obezbeđenje štićenog otvorenog prostora.

krajnja upotreba

finalna upotreba malokalibarskog i lakog oružja koje je predmet međunarodnog transfera.

krajnja upotreba, ovlašćena

krajnja upotreba koju su odobrile država izvoznik i država uvoznik

NAPOMENA: Država izvoznica odobrava krajnju upotrebu u okviru ovlašćenja za izvoz. Država uvoznica to čini na sledeće načine:

- a) u okviru uverenja o krajnjem korisniku koje izdaje nadležni državni organ; ili
- b) overom izjave krajnjeg korisnika koju izdaje privatno lice – krajnji korisnik

krajnji korisnik

finalni primalac malokalibarskog i lakog oružja koje je predmet međunarodnog prometa.

krajnji korisnik, ovlašćeni

krajnji korisnik koji ima dozvolu i države izvoznice i države uvoznice da primi pošiljku malokalibarskog ili lakog oružja

NAPOMENA Država izvoznica ovlašćuje krajnjeg korisnika navođenjem njegovog/njenog imena u izvoznom ovlašćenju. Država uvoznica izdaje uverenje krajnjeg korisnika ili overava izjavu krajnjeg korisnika.

NAPOMENA Ako je malokalibarsko oružje namenjeno za komercijalnu upotrebu u državi izvoznici, izvoznik oružja se može smatrati ovlašćenim krajnjim korisnikom.

krijumčarenje

nelegalna trgovina malokalibarskim ili lakim oružjem

lager

određena količina malokalibarskog i/ili lakog oružja, uključujući pripadajuće delove, komponente i municiju

lako oružje

svako prenosivo smrtonosno oružje koje mogu da koriste dva ili tri člana ekipe (mada neke vrste oružja može da nosi i koristi i jedna osoba), koje izbacuje ili lansira, ili je konstruisano tako da može izbacivati ili lansirati, ili se može prepraviti tako da izbacuje ili lansira zrno, metak ili projektil pod dejstvom eksplozivnog punjenja

NAPOMENA U lako oružje spadaju, između ostalog, teški mitraljezi, ručni potcevnici i montirni bacači granata, prenosivi protivavionski topovi, prenosivi protivtenkovski topovi, beztrajne puške, ručni bacači protivtenkovskih raketa i raketnih sistema, ručni bacači protivavionskih raketnih sistema i minobacači kalibra manjeg od 100mm, kao i njihovi delovi, komponente i municija.

lako oružje, nelegalno

lako oružje koje

- a) nije u skladu sa zakonima države u kojoj se nalazi;
- b) je nelegalno proizvedeno (videti „nezakonita proizvodnja“);
- c) je predmet nezakonite trgovine (videti „nezakonita trgovina“); ili
- d) koje nije obeleženo, ili je neadekvatno obeleženo ili su mu oznake uklonjene, izbrisane ili falsifikovane

lako oružje, onesposobljeno

lako oružje koje je onesposobljeno da izbaci ili ispali sačmu, metak, raketu ili drugi projektil delovanjem eksploziva, i koje se ne može jednostavno osposobiti da to ponovo čini, i koje je nadležni državni organ obeležio i registrovao kao onesposobljeno oružje

NAPOMENA Onesposobljavanje zahteva da sve komponente lakog oružja koje podnose pritisak budu trajno izmenjene na takav način da se oružje ne može koristiti. U to spadaju modifikacije urađene na cevi, zatvaraču karabina, cilindru, kliznom zatvaraču, udarnoj igli i rukohvatu ili ramu

lako oružje, replika

predmet dizajniran tako da u potpunosti podseća ili liči na staro lako oružje

lako oružje, staro

definisano u skladu sa lokalnim zakonom, ali ni u kom slučaju ne obuhvata lako oružje proizvedeno posle 1899. godine

lov

potera za životinjama sa ciljem njihovog ubijanja malokalibarskim oružjem

luka

geografska oblast koju definiše jedna država ili nadležni organ, uključujući i lučke objekte prema definiciji Međunarodnih pravila o bezbednosti brodova i lučkih objekata (ISPS), u kojoj se odvijaju pomorske i druge aktivnosti

maloletnik

osoba uzrasta od 10 do 17 godina

malokalibarsko oružje

svako prenosivo smrtonosno oružje za individualnu upotrebu koje ispaljuje ili izbacuje, služi za ispaljivanje ili izbacivanje, ili se može prepraviti tako da ispaljuje ili izbacuje sačmu, zrno ili projektil delovanjem eksploziva

NAPOMENA 1 Obuhvata, između ostalog, revolvere i poluautomatske pištolje, puške i karabine, puškomitraljeze, jurišne puške i lake mitraljeze, kao i njihove delove, komponente i pripadajuću municiju.

NAPOMENA 2 Ne obuhvata staro malokalibarsko oružje i njegove replike.

malokalibarsko oružje, za ispaljivanje manevarske municije

malokalibarsko oružje koje je proizvedeno ili trajno izmenjeno kako bi se omogućilo ispaljivanje isključivo manevarske municije (a ne projektila)

malokalibarsko oružje, nelegalno

malokalibarsko oružje koje

- a) nije u skladu sa zakonima države u kojoj se nalazi;
- b) je nelegalno proizvedeno (videti „nezakonita proizvodnja“);
- c) je predmet nezakonite trgovine (videti „nezakonita trgovina“); ili
- d) koje nije obeleženo, ili je neadekvatno obeleženo ili su mu oznake uklonjene, izbrisane ili falsifikovane

malokalibarsko oružje, onesposobljeno

malokalibarsko oružje koje je onesposobljeno da izbaci ili ispali sačmu, metak, raketu ili drugi projektil delovanjem eksploziva, i koje se ne može jednostavno osposobiti da to ponovo čini, i koje je nadležni državni organ obeležio i registrovao kao onesposobljeno oružje

NAPOMENA Onesposobljavanje zahteva da sve komponente malokalibarskog oružja koje podnose pritisak budu trajno izmenjene na takav način da se oružje ne može koristiti. U to spadaju modifikacije urađene na cevi, zatvaraču karabina, cilindru, kliznom zatvaraču, udarnoj igli i rukohvatu ili ramu.

malokalibarsko oružje, replika

predmet dizajniran tako da liči na malokalibarsko oružje, ali koji ne može, čak ni uz prepravku, da ispaljuje ili izbacuje sačmu, zrno ili projektil delovanjem eksploziva

malokalibarsko oružje, staro

definisano je u skladu sa lokalnim zakonom, ali ni u kom slučaju ne obuhvata oružje proizvedeno nakon 1899. godine

Međunarodni instrument za praćenje oružja

Međunarodni instrument koji omogućava državama da identifikuju i prate, na pravovremen i pouzdan način, nelegalno malokalibarsko i lako oružje

punkt za prikupljanje oružja

privremena ili polu-trajna lokacija postavljena u skladu sa principima bezbednosti eksploziva i oružja, koja treba da služi kao centar za dobrovoljnu predaju malokalibarskog i lakog oružja

mlada odrasla osoba

osoba uzrasta od 18 do 24 godine

mlada osoba

osoba uzrasta od 10 do 24 godine

mlađe dete

dete uzrasta od 0 do 9 godina

mogućnost biranja paljbe

mogućnost da se neko malokalibarsko ili lako oružje podesi za paljbu na dva ili više različita načina:

- a) polu-automatska (jedinačna) paljba, odnosno pritiskom na obarač se ispaljuje jedan hitac;
- b) kratka rafalna paljba, odnosno pritiskom na obarač se ispaljuje određeni broj metaka; ili
- c) automatska (rafalna) paljba, neprekidna paljba koja traje sve dok je obarač pritisnut.

municija

kompletno zrno i njegove komponente, uključujući patrone, kapisle, pogonsko punjenje, metke ili projektele, koji se koriste za lako i malokalibarsko oružje

NAPOMENA: U municiju spadaju:

- patrone (zrna) za malokalibarsko i lako oružje
- eksplozivne granate, mine i projektili za lako oružje; i
- mobilni nosači raketa ili granata za protiv-avionske i protiv-tenkovske sisteme.

municija, pancirna

- a) projektil ili jezgro projektila koje se može koristiti za vatreno oružje i koje je u celosti napravljeno (bez prisustva tragova drugih supstanci) od jednog metala ili kombinacije volfram legura, čelika, gvožđe, mesinga, bronz, berilijum bakra ili osiromašenog uranijuma; ili
- b) obložen projektil čiji je kalibar veći od .22, a koji je konstruisan i predviđen da se koristi sa vatrenim oružjem, i čija težina obloge premašuje 25 odsto ukupne težine projektila.

muzej

neprofitna, stalna institucija u službi društva i njegovog razvoja, otvorena za javnost, a koja nabavlja, čuva, istražuje, objavljuje i izlaže nematerijalno i materijalno nasleđe čovečanstva i njegovog okruženja za potrebe obrazovanja, proučavanja ili zabave

nacionalni mehanizam za koordinaciju

služba vlade nadležna za generalno upravljanje i koordinaciju nacionalnih procesa kontrole lakog i malokalibarskog oružja

nacionalni organ

glavni državni organ nadležan za kontrolu malokalibarskog i lakog oružja, koje obezbeđuje političku koordinaciju i upravljanje nacionalnim aktivnostima kontrole malokalibarskog i lakog oružja

naoružana jedinica

državni organ zakonski ovlašćen da koristi lako i malokalibarsko oružje

napuštena eksplozivna ubojna sredstva

eksplozivna ubojna sredstva koja nisu upotrebljena u oružanom sukobu, koja su preostala nakon oružanog sukoba ili ih je odbacila neka od učesnika oružanog sukoba, i koja više nisu pod kontrolom strane koja ih je ostavila ili odbacila

NAPOMENA: Napuštena eksplozivna ubojna sredstva mogu i ne moraju biti napunjena, aktivirana ili na drugi način pripremljena za dejstvo.

nasilje nad ženama

svaki čin rodno-zasnovanog nasilja koji se završava, ili postoji velika verovatnoća da se završi nanošenjem štete ili patnje fizičke, seksualne ili psihološke prirode ženama

NAPOMENA U ovo spadaju pretnje takvim radnjama, prinuda ili proizvoljno lišavanje slobode, bez obzira da li se to događa u javnom ili u privatnom životu

nasilje u intimnim partnerskim odnosima

ponašanje u intimnom odnosu kojim se nanosi povreda fizičke, seksualne ili psihološke prirode, uključujući i fizički napad, primoravanje na polne radnje, psihološko zlostavljanje i ponašanje koje odlikuje potreba za kontrolom

nasilje, seksualno

svaki vid polne radnje, ili pokušaj da se ostvari polna radnja, neželjeni komentari sa seksualnom konotacijom ili pokušaj približavanja, ili pak čin podvođenja ili druge prinudne radnje usmerene protiv seksualnosti jedne osobe koje vrši bilo koje lice, bez obzira na odnos koji ima sa žrtvom, u bilo kom okruženju, uključujući ali ne ograničavajući se na porodično okruženje i posao

nasilje, rodno-zasnovano

nasilje usmereno protiv neke osobe na osnovu roda ili pola osobe

NAPOMENA U ovo spadaju postupci kojima se nanosi povreda ili patnja fizičke, psihološke ili seksualne prirode, pretnje takvim radnjama, prinuda ili drugi vidovi lišavanja slobode. lako i žene i muškarci, i dečaci i devojčice, mogu biti žrtve rodno-zasnovanog nasilja, žene i devojčice su najčešće žrtve zbog svog potčinjenog statusa.

neeksplodirana ubojna sredstva (UXO)

eksplozivno sredstvo koje je napunjeno, aktivirano, ili na drugi način pripremljeno za dejstvo ili upotrebjeno (npr. ispaljeno, izbačeno, lansirano) ali koje nije eksplodiralo bilo zbog kvara, načina izrade ili iz bilo kojeg drugog razloga

nelegalno lako i malokalibarsko oružje

malokalibarsko i lako oružje koje

- d) nije u skladu sa zakonima države u kojoj se nalazi;
- e) je nelegalno proizvedeno (videti „nezakonita proizvodnja“);
- f) je predmet nezakonite trgovine (videti „nezakonita trgovina“); ili
- g) koje nije obeleženo, ili je neadekvatno obeleženo ili su mu oznake uklonjene, izbrisane ili falsifikovane

nesreća

neželjeni događaj koji izaziva štetu

nezakonita proizvodnja

proizvodnja malokalibarskog ili lakog oružja, njegovih delova, komponenti ili municije

- a) od delova i komponenti koji su nelegalno pribavljeni ili su nabavljeni na crno;
- b) bez dozvole koju izdaje nadležni organ ili drugog ovlašćenja države gde je oružje proizvedeno, a koji se izdaju prema lokalnim zakonima; ili
- c) bez obeležavanja malokalibarskog ili lakog oružja u trenutku proizvodnje

nezakonita trgovina (transfer oružja)

uvoz, izvoz, tranzit, prekogranična pošiljka ili posredovanje u prometu malokalibarskog ili lakog oružja

- a) sa ciljem snabdevanja oružjem neke države koja je pod embargom Saveta bezbednosti UN-a;
- b) uprkos tome što jedna od uključenih država nije odobrila takvu trgovinu;
- c) koje je nelegalno proizvedeno;
- d) koje je ukradeno ili na drugi način nelegalno pribavljeno; ili
- e) koje je neobeleženo, neadekvatno obeleženo ili čije su oznake uklonjene, izbrisane ili falsifikovane

nošenje (oružja)

nošenje malokalibarskog oružja, spremnog za upotrebu, na sebi ili u domašaju

obeležavanje

nanošenje trajnih natpisa na malokalibarskom oružju, lakom oružju, municiji i pakovanju municije u svrhe njihove identifikacije

obrazovanje o riziku

aktivnosti kojima se nastoji smanjiti broj slučajeva povređivanja i smrti usled upotrebe lakog i malokalibarskog oružja podizanjem nivoa svesti i podsticanjem na bezbednije načine ponašanja pojedinaca, porodica i zajednica

NAPOMENA 1 Ove aktivnosti obuhvataju razmenu informacija sa ugroženim zajednicama, prenošenje poruka na temu bezbednosti ciljnim grupama i pružanje podrške na planu upravljanja rizicima u zajednici i učešća u aktivnostima kontrole malokalibarskog i lakog oružja.

NAPOMENA 2 Cilj obrazovanja o riziku je da se zajednice upoznaju sa rizicima u vezi sa malokalibarskim i lakim oružjem i da usvoje načine ponašanja koji su manje rizični po ljude, imovinu i životnu sredinu.

odgovorna osoba

kada se radi o preduzeću/korporaciji, osoba navedena u zahtevu koji preduzeće/korporacija podnosi u svrhe dobijanje dozvole za proizvodnju malokalibarskog ili lakog oružja, ili bilo koji drugi službenik tog preduzeća/korporacije

odrasla osoba

osoba uzrasta preko 25 godina

omladina

mladi od 15 do 24 godine

onesposobljeno oružje

malokalibarsko i lako i oružje koje je onesposobljeno da izbacii ispali sačmu, metak, raketu ili drugi projektil delovanjem eksploziva, i koje se ne može jednostavno osposobiti da to ponovo čini, i koje je nadležni organ obeležio i registrovao kao deaktivirano oružje

NAPOMENA Onesposobljavanje zahteva da sve komponente malokalibarskog ili lakog oružja koje podnose pritisak budu trajno izmenjene na takav način da se oružje ne može koristiti. U to spadaju modifikacije izvršene na cevi, zatvaraču karabina, cilindru, zatvaraču pištolja, udarnoj igli i rukohvatu ili ramu.

opasnost

potencijalni izvor štete.

organ nadležan za izdavanje dozvola, proizvodnja

nacionalni organ ovlašćen ili na drugi način prihvaćen od strane države za izdavanje dozvola i regulisanje delatnosti proizvodnje malokalibarskog i lakog oružja, pratećih delova, komponenti i pripadajuće municije

organ za sprovođenje zakona

državni organ čija je dužnost da podstiče i obezbeđuje poštovanje zakona i sankcionisanje lica koja krše zakon

NAPOMENA Ovaj termin se najčešće primenjuje na službena lica koji vrše preglede, patroliraju ili sprovode nadzor u cilju sprečavanja i otkrivanja kriminalnih aktivnosti, kao i na one koji se bave istragom krivičnih dela i hapse počiniocima, npr. policija (uključujući i žandarmeriju), granična straža (uključujući i obalsku stražu), carinska služba, imigracione vlasti i tome slično

oružje

malokalibarsko ili lako oružje

oružje povezano sa razvojem (WLD)

dobrovoljna predaja malokalibarskog i lakog oružja od strane celokupne zajednice u zamenu za povećanje tekuće pomoći u razvoju

oružje u konkurenciji za razvoj (WCD)

dobrovoljna predaja malokalibarskog i lakog oružja od strane konkurentnih zajednica u zamenu za dogovoreni deo razvoja lokalne infrastrukture koji je srazmeran udelu koji svaka od ovih zajednica ima u ukupnom broju komada predatog oružja

oružje u zamenu za podsticaje (WEI)

dobrovoljna predaja malokalibarskog i lakog oružja od strane pojedinaca, u zamenu za nadoknadu u naturi (npr. alatke, građevinski materijal itd.)

oružje u zamenu za razvoj (WED)

dobrovoljna predaja malokalibarskog i lakog oružja od strane celokupne zajednice, u zamenu za obezbeđivanje razvoja infrastrukture

osoba za kontakt, na nacionalnom nivou

zvanično imenovan službenik nacionalne vlade koji je nadležan za održavanje veze sa relevantnim nacionalnim akterima, kao i sa drugim državama, regionalnim i pod-regionalnim organima i Ujedinjenim nacijama o pitanjima kontrole malokalibarskog i lakog oružja

ostaci eksplozivnih naprava iz rata (ERW)

neeksplozirana ubojna sredstva i napuštena eksplozivna ubojna sredstva

otkup

dobrovoljno predavanje malokalibarskog i lakog oružja, ili pripadajuće municije u zamenu za novac.

otpad

materijal koji preostane nakon uništavanja malokalibarskog i lakog oružja.

Napomena: U ovo spada otpadni metal, drvo, plastika/polimer itd.

utvrđivanje verodostojnosti

provera kojom se utvrđuje da li je krajnji korisnik ili dokumentacija o krajnjem korisniku falsifikovana ili tajno izmenjena

NAPOMENA: up. verifikacija

pištolj

ručno vatreno oružje sa komorom koja je sastavni deo cevi, ili je trajno spojena sa cevi

pogranična zajednica

naselje u blizini granice

policija

Vladino ili državno telo koje se bavi održavanjem javnog reda i mira, i sprovođenjem zakona

poluautomat

Malokalibarsko ili lako oružje, koje nakon svakog ispaljivanja, automatski obavlja sve korake neophodne za pripremu oružja za ponovno ispaljivanje; međutim, kod ove vrste oružja potreban je poseban pritisak obarača (ili drugog sredstva za aktiviranja) za ispaljivanje svakog zrna municije

NAPOMENA 1 poluautomatsko oružje koristi deo energije metka koji se ispaljuje kako bi se odvojila potrošena čaura metka iz komora i izbacila iz oružja, udarni mehanizam doveo u položaj za ispaljivanje i dopunila nova municija iz mehanizma za donošenje metaka ili magazina u komoru za ispaljivanje.

ponovno punjenje, municije

proces putem kojeg se u korišćenu patronu ponovo stavlja nova kapisla, pogonsko punjenje i projektil kako bi se dobilo kompletno novo zrno

posedovanje

fizički nadzor ili kontrola

NAPOMENA 1 Posedovanje nije što i vlasništvo, koje podrazumeva pravo vlasništva (up. „vlasništvo“). Osoba može biti u posedu malokalibarskog oružja ali ne mora da bude njegov vlasnik.

NAPOMENA 2 Postojeća definicija iz ISACS 01.20 je revidirana, i biće izmenjena nakon usvajanja ovog modula.

posrednik u prometu oružja (broker)

fizičko ili pravno lice koje postupa kao posrednik između odgovarajućih strana i ugovara ili potpomaže potencijalnu transakciju u vezi sa malokalibarskim i lakim oružjem u zamenu za novčanu nadoknadu ili neku uslugu

posredovanje u prometu oružja (brokering)

aktivnosti koje obavlja posrednik u kontekstu ugovaranja ili potpomaganja međunarodnog prometa lakog i malokalibarskog oružja

NAPOMENA 1: Glavne aktivnosti posredovanja obuhvataju, ali se ne ograničavaju na:

- iznalaženje poslovnih prilika za jednu ili više strana;
- uspostavljanje kontakta među odgovarajućim stranama;
- pružanje pomoći poslovnim partnerima: iznošenje poslovnog predloga, ugovaranje ili pomoć u pregovorima ili potpisivanju ugovora između ugovornih strana;
- pružanje pomoći stranama u prikupljanju neophodne dokumentacije;
- pružanje pomoći stranama da izvrše neophodna plaćanja.

NAPOMENA 2: Posrednici u procesu sklapanja posla radi sticanja zajedničkog profita mogu obavljati i neke aktivnosti usko povezane sa posredovanjem u prometu lakog i malokalibarskog oružja koje ne predstavljaju aktivnosti posredovanja u užem smislu. Oni mogu postupati kao prodavci ili zastupnici u trgovini lakim i malokalibarskim oružjem, i pružati usluge tehničke pomoći, obuke, transporta, prevoza tovara, skladištenja, finansiranja, osiguranja, održavanja, obezbeđenja i druge usluge.

NAPOMENA 3: Aktivnosti posredovanja u prometu oružja mogu se odvijati u posrednikovoj državi rođenja, boravka ili registracije, a mogu se odvijati i u drugoj zemlji. Malokalibarsko i lako oružje ne prolaze uvek kroz teritoriju zemlje u kojoj se odvija aktivnost posredovanja, niti pak posrednik uvek preuzima vlasništvo nad malokalibarskim i lakim oružjem.

potvrda o isporuci

dokument koji overava carina ili drugi nadležni organ države uvoznika, kojom se potvrđuje da je malokalibarsko i lako oružje, koje je predmet međunarodnog transfera, uspešno uvezeno

potvrda o krajnjoj upotrebi

koju sadrži uverenje o krajnjem korisniku ili izjava krajnjeg korisnika

pošiljalac

lice (fizičko ili pravno) koje šalje pošiljku (npr. preko službe za dostavu)

pozajmica muzejskih predmeta

svaki prenos muzejskih eksponata i srodnih materijala koji se vrši između muzeja ili između muzeja i lica koje daje ili uzima na pozajmicu, a koji se uglavnom odnosi na privremene i stalne izložbe ili naučno istraživanje, bez promene vlasništva

praćenje

sistematsko praćenje nelegalnog malokalibarskog i lakog oružja, ili municije od mesta proizvodnje ili uvoza, preko kanala snabdevanja, do trenutka kada postane nelegalno

praćenje, nacionalni sistem

strukture, metode i procedure koje omogućuju nadležnim organima jedne države da preduzmu mere praćenja na lokalnom nivou i da odgovore na međunarodne zahteve za praćenje

prekogranična pošiljka

prevoz robe na privremenu lokaciju van države izvoznice i uvoznice, gde se roba utovaruje na drugo prevozno sredstvo i prevozi na krajnju destinaciju (ili drugu privremenu lokaciju) bez prelaženja kroz teritoriju države u kojoj se vrši pretovar robe

NAPOMENA Prekogranična pošiljka se obično odvija u odgovarajućem delu luke u okviru određenih carinskih zona, koje ne podležu carinskim proverama ili plaćanju dažbina.

pretovar

prebacivanje robe iz jednog prevoznog sredstva u drugo

NAPOMENA Obuhvata i prelazak sa jednog načina prevoza na drugi (npr. sa broda na kamion), kao i prelazak s jednog prevoznog sredstva na drugo u okviru istog načina prevoženja (npr. sa jednog broda na drugi).

preusmeravanje

prelazak – bilo fizički, administrativni, ili na drugi način - malokalibarskog i lakog oružja, pratećih delova, komponenti ili municije, sa legalnog na nelegalno tržište

primalac

lice (fizičko ili pravno) koje prima pošiljku

privatna firma za poslove obezbeđenja

nevladino pravno lice koje nudi usluge fizičkog obezbeđenja u zamenu za honorar i čiji zaposleni (jedan deo ili svi radnici) poseduju, nose ili koriste malokalibarsko oružje na dužnosti

procedura dovođenja u bezbedno stanje

primena specijalnih sredstava i metoda za uklanjanje eksplozivnih ubojnih sredstava koji obezbeđuju prekid funkcija ili razdvajanje bitnih komponenti radi sprečavanja neprihvatljive detonacije

procena distribucije

komponenta istraživanja o malokalibarskom i lakom oružju koja prikuplja podatke o vrsti, količini, vlasništvu, distribuciji i premeštanju malokalibarskog i lakog oružja u okviru neke određene geografske oblasti (npr. zemlje, regiona ili zajednice)

procena kapaciteta

komponenta istraživanja o malokalibarskom i lakom oružju koja prikuplja i analizira podatke i informacije o lokalnim, nacionalnim i/ili regionalnim resursima i kapacitetima koji mogu da odgovore na problem koji predstavlja malokalibarsko i lako oružje

procena rizika

sveobuhvatni proces koji obuhvata analizu rizika i evaluaciju rizika

Program aktivnosti

Program aktivnosti Ujedinjenih Nacija za sprečavanje, borbu protiv i zaustavljanje nelegalne trgovine malokalibarskim i lakim oružje u svim njenim aspektima

proizvodnja

izrada, proizvodnja ili montaža

- a) kompletnog malokalibarskog ili lakog oružja;
- b) dela ili komponente malokalibarskog ili lakog oružja koji podnose pritisak (npr. cev, zatvarač, cilindar, klizajući zatvarač, zatvarač, itd.); ili
- c) municije za malokalibarsko ili lako oružje.

NAPOMENA 1 U ovo spadaju i aktivnosti

- d) ponovnog osposobljavanja onesposobljenog malokalibarskog ili lakog oružja; i
- e) znatne modifikacije funkcije malokalibarskog ili lakog oružja (npr. prepravka polu-automatskog oružja u potpuno automatsko).

NAPOMENA U ovo ne spadaju aktivnosti

- a) popravke, obnove, održavanja ili poboljšanja izgleda ili izmene malokalibarskog ili lakog oružja; niti
- b) nekomercijalnog ponovnog punjenja municije (npr. od strane lovaca ili lica koja se bave sportskim streljaštvom) kada je to dozvoljeno lokalnim zakonom.

proizvođač

fizičko ili pravno lice koje se bavi proizvodnjom

transfer

opšti termin koji obuhvata uvoz, izvoz, tranzit, prekograničnu pošiljku ili posredovanje u prometu malokalibarskog ili lakog oružja

NAPOMENA obuhvata prodaju, iznajmljivanje, pozajmljivanje i poklanjanje; uvoz radi izvoza, licenciranu proizvodnju u inostranstvu, kao i opipljivi i neopipljivi prenos opreme i tehnologije u svrhe proizvodnje malokalibarskog ili lakog oružja

transfer, nezakonit

uvoz, izvoz, tranzit, prekogranična pošiljka ili posredovanje u prometu malokalibarskog i lakog oružja koji

- a) se vrši radi snabdevanja države koja je pod embargom na oružje Saveta bezbednosti UN
- b) nije odobren od bilo koje države uključene u transfer;
- c) je nelegalno proizvedeno;
- d) je ukradeno ili na drugi način nezakonito stečeno; ili
- e) koje nije obeleženo, ili je neadekvatno obeleženo ili su mu oznake uklonjene, izbrisane ili falsifikovane

Protokol o vatrenom oružju

Protokol protiv nezakonite proizvodnje i trgovine vatrenim oružjem, pratećim delovima i municijom, koji dopunjava Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala

provera, bezbednosna

proces kojim se proverava da li je neki pojedinac podoban za određeni zadatak.

NAPOMENA Obično se sastoji od sledećih koraka: 1) provera identiteta osobe; 2) utvrđivanje da li je dotična osoba u bilo kakvoj vezi sa kriminalnim elementima ili bilo kakvim udruženjima koja bi mogla izazvati sukob interesa; i 3) ispitivanje osetljivih aspekata u životu određene osobe zbog kojih bi ta osoba mogla biti prijemčiva za vršenje neadekvatnog pritiska.

provera stanja na lageru

proces prebrojavanja i provere fizičkog stanja na lageru, u okviru sistema za kontrolu zaliha

puška

malokalibarsko oružje konstruisano tako da putem dejstva eksplozivnog punjenja može ispaljivati po jedan projektil kroz izolčenu cev. Puška se drži sa obe ruke.

raritet

malokalibarsko i lako oružje

- a) proizvedeno pre najmanje 50 godina;
- b) koje je kustos državnog muzeja proglasio za raritet; ili
- c) čija najmanje jedna polovina novčane vrednosti proističe iz činjenice da predstavlja novinu, da je retko, neobično ili povezano sa nekom istorijskom ličnošću, periodom ili događajem.

revolver

ručno vatreno oružje koje se puni sa stražnje strane, a koje sadrži doboš sa mecima koji se okreće zapinjanjem kokota ili povlačenjem okidača i dovodi sledeći metak u ravan sa cevi.

rizik

kombinacija verovatnoće pojavljivanja štetnog događaja i ozbiljnosti izazvane štete

rizik, podnošljivi

rizik koji je u datom kontekstu prihvaćen na osnovu trenutnih društvenih vrednosti

rizik, preostali (rezidualni)

rizik koji ostaje nakon primene svih razumnih napora kako bi se uklonili rizici koji su sastavni deo svih aktivnosti kontrole malokalibarskog i lakog oružja

rodna analiza

prikupljanje i analiza informacija razvrstanih prema rodu

NAPOMENA: Muškarci i žene obavljaju različite uloge, što dovodi do toga da imaju i različito iskustvo, znanje, talente i potrebe. Rodna analiza istražuje ove razlike kako bi se različite potrebe muškaraca i žena bile odrazile i na politike, programe i projekte. Rodna analiza takođe omogućava stratešku upotrebu različitog znanja i veština koje imaju žene i muškarci. Ona se bavi korenima neravnopravnosti sa ciljem postizanja pozitivnih promena kada su žene u pitanju

rodna ravnopravnost

situacija u kojoj žene i muškarci mogu razvijati svoje lične sposobnosti i praviti izbore, bez ograničenja koja nameću stereotipi, rigidne rodne uloge ili predrasude

NAPOMENA: Rodna ravnopravnost znači da se uzimaju u obzir različita ponašanja, težnje i potrebe žena i muškaraca, i da se to jednako vrednuje i podržava. Ovaj termin ne znači da žene i muškarci moraju biti isti; to znači da bi se i prema muškarcima i prema ženama trebalo ophoditi na isti način, i da njihova prava, odgovornosti i prilike ne bi trebalo da zavise od činjenice da su rođeni kao muško ili žensko.

rodna ravnoteža

relativno ravnomeran broj muškaraca i žena u određenoj grupi.

rodno-senzitivan (osetljiv)

politike, programi ili aktivnosti koje ne prave diskriminaciju po pitanju pola, koje donose podjednaku korist ženama i muškarcima i koje imaju za cilj ispravljanje rodne nejednakosti i neravnopravnosti.

rodna senzitivnost

sposobnost da se uoči postojeća rodna neravnoteža i nejednakost i da se ova pitanja pokrenu u okviru politika, programa i aktivnosti

rodne uloge

socijalno izgrađene uloge, ponašanja, aktivnosti i atributi koje jedno društvo smatra adekvatnim za muškarce, odnosno za žene

NAPOMENA 1 „Rod“ je potrebno razlikovati od „pola“, koji se odnosi na biološke i fiziološke karakteristike muškaraca i žena. Primeri polnih obeležja su: žene imaju menstruaciju, dok muškarci nemaju; muškarci imaju testise, a žene ih nemaju. U primere rodnih obeležja spada sledeće: u većini zemalja žene zarađuju znatno manje novca od muškaraca za obavljanje slične vrste posla, a muškarci mnogo češće koriste malokalibarsko oružje nego žene, i više stradaju od ovog oružja. Izrazi „muški“ i „ženski“ su biološke kategorije, dok su termini „muškost“ i „ženstvenost“ rodne kategorije.

NAPOMENA 2 Rodne uloge se grade i uče kroz procese socijalizacije. Kao takve, one su vezane za kontekst i vreme, i promenljive su.

ručni sistem za protivvazdušnu odbranu (MANPADS)

raketni sistem zemlja-vazduh koji može da nosi i lansira jedna osoba, ili dve ili tri osobe koji zajedno čine posadu

NAPOMENA   MANPADS se obično lansiraju sa ramena i najčešće ispaljuju navođene rakete.

ručno vatreno oružje

malokalibarsko oružje sa kratkim kundakom savijenim pod određenim uglom ispod linije cevi, koji je konstruisan tako da se može držati i aktivirati jednom rukom

NAPOMENA: U ručno vatreno oružje spadaju pištolji i revolveri.

sačmarica

malokalibarsko oružje konstruisano tako da putem dejstva eksplozivnog punjenja može ispaliti sačmu ili pojedinačno zrno kroz neolučenu cev. Sačmarica se drži obema rukama i podupire ramenom

SAFE Okvir

SAFE Okvir standarda za osiguravanje i olakšavanje globalne trgovine, Svetska carinska organizacija

saradnik, bliski

osoba koja je u poziciji da vrši značajan uticaj na poslovne aktivnosti koje se odvijaju na osnovu dozvole za proizvodnju malokalibarskog i lakog oružja

PRIMER   Osobe koje imaju veliki finansijski interes u nekom poslu, zatim članovi višeg rukovodstva, ili članovi Odbora direktora itd.

saradnja organa za sprovođenje zakona

saradnja organa za sprovođenje zakona u okviru jedne države, kao i između različitih država.

sistem za detekciju upada

sistem sigurnosnih alarma, koji se može sastojati iz više vrsta alarma, dizajniran tako da detektuje neovlašćeni upad u prostoriju, zgradu, objekat ili zonu

sistem za detekciju upada, opseg

sistem za detekciju upada koji se primenjuje u krugu nekog objekta ili zone

smanjivanje rizika

radnje koje se preduzimaju da bi se smanjila verovatnoća i/ili negativne posledice koje su povezane sa određenim događajem

sportsko streljaštvo

takmičarski sport koji podrazumeva testiranje stručnosti (preciznosti i brzine) u korišćenju raznih vrsta malokalibarskog oružja, municija i meta

NAPOMENA   up. lov

standard

standard je dokumentovani dogovor postignut na osnovu konsenzusa i odobren od strane akreditovanog organa, koji sadrži pravila, smernice ili karakteristike aktivnosti ili njihovih rezultata, za opštu i doslednu primenu, u cilju postizanja optimalnog stepena uređenosti u datom kontekstu

NAPOMENA Standardi treba da budu zasnovani na potvrđenim rezultatima nauke, tehnologije i iskustva, i usmereni na postizanje optimalne dobrobiti za zajednicu

standardne operativne procedure (SOP)

uputstva koja definišu poželjni ili trenutno uspostavljeni metod sprovođenja zadatka ili aktivnosti

NAPOMENA 1 Njihova svrha je da promovišu prepoznatljive i merljive stepene discipline, jednoobraznosti, doslednosti i zajedničke primene unutar organizacije, radi poboljšanja operativne efikasnosti i sigurnosti.

NAPOMENA 2 SOP treba da odražavaju lokalne potrebe i okolnosti.

sticanje

proces sticanja vlasništva

šteta

fizička povreda ili narušavanje zdravlja ljudi, ili šteta naneta imovini ili životnoj sredini

tehnologija

naučno znanje primenjeno u praktične svrhe

NAPOMENA Obuhvata naučno znanje primenjeno na proizvodnju, obeležavanje, evidentiranje, praćenje, bezbedno i sigurno skladištenje i uništenje malokalibarskog i lakog oružja.

teritorija

kopnena površina, teritorijalne vode, unutrašnje vode i nacionalni vazdušni prostor nad kojim država ostvaruje pravnu nadležnost

tranzit

prolazak robe, koja je predmet spoljnotrgovinskog prometa dve druge države, kroz teritoriju jedne države, uključujući i pretovar robe prilikom ulaska u i izlaska iz zemlje tranzita

transparentnost

slobodan i otvoren pristup informacijama koji građanskom društvu omogućava da vrši svoju nadzornu funkciju.

NAPOMENA Transparentnost se ponekad upotrebljava kao sinonim za odgovornost u upravljanju.

traumatizacija tkiva penetracijom

povreda koja nastaje kao rezultat prodiranja stranog tela kroz kožu i njegovog ulaska u tkivo

ubistvo

protivzakonito lišavanje života jednog lica od strane drugog

ubojno sredstvo (eng. *munition*)

kompletan uređaj napunjen eksplozivima, gorivom, pirotehničkim sredstvima, smešom za opaljivanje, ili nuklearnim, biološkim ili hemijskim materijalom koji se upotrebljava u vojnim operacijama, uključujući i uništavanja

NAPOMENA U uobičajenoj upotrebi, engleski izraz "*munitions*" (u množini) označava vojno oružje, opremu i municiju.

uklanjanje eksplozivnih ubojnih sredstava (eng. *explosive ordnance disposal - EOD*)

detekcija, identifikacija, procena, osiguravanje, pronalaženje i finalno odstranjivanje neeksplozivnih ubojnih sredstava

NAPOMENA Može podrazumevati i dovođenje u bezbedno stanje i/ili uklanjanje one eksplozivne municije koja je postala opasna zbog oštećenja ili propadanja, kada njeno uklanjanje prevazilazi izvan mogućnosti onih koji čija je to redovna dužnost.

NAPOMENA Prisustvo municije i eksploziva, tokom operacija kontrole lakog i malokalibarskog oružja, neizbežno zahteva i određeni stepen znanja o EOD. Nivo EOD reagovanja zavisi od stanja u kome se municija nalazi, stepena njenog propadanja i načina rukovanja u lokalnoj zajednici.

uništavanje

proces konačnog dovođenja lakog i malokalibarskog oružja, njihovih delova, komponenti ili municije u neoperativno stanje

upotreba

primena malokalibarskog ili lakog oružja

NAPOMENA U ovo spada mahanje oružjem, ciljanje i opaljivanje (bilo u svrhe samoodbrane ili napada, legalno ili nelegalno), kao i baratanje delovima malokalibarskog ili lakog oružja (npr. osigurač, zatvarač, obarač itd.). Ovo ne podrazumeva čišćenje ili održavanje oružja

upravljanje granicom

niz aktivnosti u vezi sa graničnim kontrolama i pratećom administracijom, uključujući

- a) sprovođenje graničnih kontrola;
- b) prikupljanje, analizu i razmenu obaveštajnih i drugih informacija i sprovođenje procena rizika na osnovu ovih informacija;
- c) analizu opasnosti koje bi mogle da ugroze bezbednost granica i postavljanje prioriteta za odgovarajuće delovanje; i
- d) predviđanje potreba u pogledu osoblja i opreme u cilju obezbeđivanja delotvorne primene graničnih kontrola.

upravljanje zalihama

procedure i aktivnosti koje se odnose na sigurnost i bezbednost prilikom evidentiranja, skladištenja, transporta i rukovanja malokalibarskim i/ili lakim oružjem, uključujući i pripadajuće delove, komponente i municiju

uverenje o krajnjem korisniku

zvaničan dokument koji izdaje nadležni organ države uvoznika kojim se potvrđuje da je državna institucija države uvoznice krajnji primalac malokalibarskog ili lakog oružja koje je predmet međunarodne trgovine

uvoz

prenos robe ili usluga u nadležnost carine jedne države

uzorak, namenski

nereprezentativni podskup veće populacije koji služi određenoj potrebi ili svrsi

NAPOMENA Istraživač može izabrati jednu određenu grupu, kao npr. adolescenti koji su članovi bande. U ovom slučaju, možda neće biti moguće da se odredi čitava populacija (jer nije moguće otkriti sve članove), i pristup može biti otežan. Istraživač će se usredsrediti na ciljnu grupu, i intervjuisati sve one koji budu dostupni.

uzorak, reprezentativni

podskup statističke populacije koji precizno predstavlja članove čitave populacije

uzorkovanje

proces biranja podskupa populacije koja se izučava kako bi se saznalo više o toj populaciji putem statističkog zaključivanja na osnovu na odgovora dobijenih od podskupa

vazdušno oružje

prenosno oružje predviđeno za individualnu upotrebu koje izbacuje ili lansira, ili je konstruisano za izbacivanje ili lansiranje, ili se može prepraviti da izbacuje ili lansira projektil potiskom sabijenog gasa ili gasova, ali koje pritom ne koristi eksplozivno punjenje

NAPOMENA: Za potrebe ISACS standarda, vazdušno oružje se ne smatra malokalibarskim oružjem i ne spada u polje primene ISACS modula.

vazdušno oružje

oružje koje potiskom vazduha ili drugog gasa ispaljuje projektil iz cevi, ali pritom ne koristi eksplozivno punjenje

NAPOMENA: Za potrebe ISACS standarda, vazdušno oružje se ne smatra malokalibarskim oružjem i ne spada u polje primene ISACS modula.

verifikacija

provera kojom se utvrđuje da li je dokumentacija o krajnjoj upotrebi ispravna

NAPOMENA up. utvrđivanje verodostojnosti

višak

malokalibarsko i lako oružje u okviru državnih zaliha koje više nije potrebno vojsci te države za očuvanje unutrašnje i spoljne bezbednosti

vlasništvo

pravo vlasništva

NAPOMENA 1 Vlasništvo nije isto što i posedovanje, što podrazumeva samo fizički nadzor ili kontrolu (videti „posedovanje“). Osoba može biti vlasnik malokalibarskog oružja koje ne mora biti u njegovom/njenom posedu.

NAPOMENA 2 Postojeća definicija iz ISACS 01.20 je revidirana, i biće izmenjena nakon usvajanja ovog modula.

zahtev za praćenje, međunarodni

zahtev koji dostavlja kontakt osoba u jednoj državi kontakt osobi za praćenje oružja u drugoj državi, a koji se odnosi na pružanje pomoći u praćenju otkrivenog nelegalnog malokalibarskog ili lakog oružja

zalaganje

Program aktivnosti kojim se problemi i pitanja SALW programa iznose na uvid javnosti, vlasti, medija, vlada i njihovih institucija kako bi se postigle promene i na institucionalnom i na individualnom nivou

NAPOMENA: U ovu vrstu aktivnosti spadaju i kampanje koje ukazuju na probleme i pitanja programa za malokalibarsko i lako oružje i koje žele da ohrabre ljude da predaju oružje. Uopšte uzev, ovakve aktivnosti se sprovode kao deo podrške programima za prikupljanje oružja.

zaliha

velika nagomilana zaliha malokalibarskog i lakog oružja, uključujući i pripadajuće delove, komponente i municiju

NAPOMENA Pod „zalihama“ se često podrazumevaju i oružje ili municija koji se čuvaju na određenom skladištu (up. nacionalne zalihe).

zaliha, nacionalna

sveukupna količina malokalibarskog i lakog oružja (uključujući i pripadajuće delove, komponente i municiju) namenjena za potrebe oružanih snaga jedne države

NAPOMENA Obuhvata oružje, bilo da je u aktivnoj upotrebi ili na skladištu, u posedu vojske (aktivista i rezervista), policije, granične straže, carinskih službenika, lovočuvara itd., bez obzira na klasifikaciju oružja (tj. da li je operativno, za obuku, otpisano za uklanjanje itd.).

zanatska proizvodnja

proizvodnja manjeg obima lakog i malokalibarskog oružja, pratećih delova i komponenti

zona opasnosti od eksplozije

zona koja okružuje teren za uništavanje ili skladište municije, a koja je određena na osnovu udaljenosti do koje se može očekivati rasprskavanje usled detonacije ubojnih sredstava

4 Skraćenice

ATO	Ammunition Technical Officer	Tehničar za municiju
AVP	Armed violence prevention	Prevenција oružanog nasilja
AVR	Armed violence reduction	Smanjenje oružanog nasilja
AXO	Abandoned Explosive Ordnance	Napuštena eksplozivna ubojna sredstva
CASA	United Nations Coordinating Action on Small Arms Mechanism	Koordinisana akcija kontrole malokalibarskog oružja
CCA	United Nations Common Country Assessment	UN dokument <i>Zajednička procena za zemlju</i>
CCTV	Closed circuit television	Sistem video obezbeđenja
CEN	Comité Européen de Normalisation / European Committee for Standardization ili Customs Enforcement Network of the World Customs Organization	Evropski komitet za standardizaciju ili Mreža carinskih organa Svetske carinske organizacije
CPSP	Code of Practice on Security in Ports	Pravilnik za bezbednost u lukama
DDR	Disarmament, Demobilization and Reintegration	Razoružanje, demobilizacija i reintegracija
DVC	Delivery Verification Certificate	Potvrda o isporuci
EOD	Explosive Ordnance Disposal	Uklanjanje eksplozivnih ubojnih sredstava
ERW	Explosive Remnants of War	Ostaci eksplozivnih naprava iz rata
EUC	End-User Certificate	Uverenje o krajnjem korisniku
EUS	End-User Statement	Izjava krajnjeg korisnika
FIND	Fixed INTERPOL Network Database	INTERPOLOVA fiksna umrežena baza podataka
iArms	INTERPOL Illicit Arms Records and Tracing Management System	INTERPOLOV sistem za upravljanje evidentiranjem i praćenje nelegalnog oružja
IATG	International Ammunition Technical Guidelines	Međunarodne tehničke smernice o municiji
IBIN	INTERPOL Ballistic Information Network	INTERPOLOVA mreža balističkih podataka
IBIS	Integrated Ballistic Identification System	Integrirani balistički identifikacioni sistem
IBM	Integrated Border Management	Integrirano upravljanje granicom
IDDRS	Integrated Disarmament, Demobilization and Reintegration Standards	Standardi integriranog razoružanja, demobilizacije i reintegracije
IEC	International Electrotechnical Commission	Međunarodni elektrotehnički komitet
IED	Improvised Explosive Device	Improvizovana eksplozivna naprava
IFRT	INTERPOL Firearms Reference Table	INTERPOLOVA referentna tabela vatrenog oružja
IFTS	INTERPOL Firearms Tracing System	INTERPOLOV sistem za praćenje vatrenog oružja
IIC	International Import Certificate	Međunarodna uvozna potvrda
ILO	International Labour Organization	Međunarodna organizacija rada
IMAS	International Mine Action Standards	Međunarodni standard za protivminsko delovanje
IMO	International Maritime Organization	Međunarodna pomorska organizacija
INTERPOL	International Criminal Police Organization	Međunarodna kriminalistička policijska organizacija
ISACS	International Small Arms Control Standards	Međunarodni standardi kontrole malokalibarskog oružja
ISO	International Organization for Standardization	Međunarodna organizacija za standardizaciju

ISPS	International Ship & Port Facility Security Code	Međunarodni pravilnik o bezbednosti brodova i lučkih prostora
ITI	International Tracing Instrument [Full title: International Instrument to Enable States to Identify and Trace, in a Timely and Reliable Manner, Illicit Small Arms and Light weapons]	Međunarodni instrument za praćenje [Pun naziv: međunarodni instrument koji omogućava državama da identifikuju i prate nelegalnog malokalibarsko i lako oružje na pouzdan i pravovremen način]
LME	London Metal Exchange	Londonska berza metala
MANPADS	Man-Portable Air-Defence Systems	Ručni sistem za protivvazдушnu odbranu
MIND	Mobile INTERPOL Network Database	INTERPOLOVA mobilna umrežena baza podataka
MoU	Memorandum of Understanding	Sporazum o razumevanju
NCB	INTERPOL National Central Bureau	Nacionalni centralni biro INTERPOLA
NGO	Nongovernmental Organization	Nevladina organizacija
OHCHR	Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights	Kancelarija visokog komesara Ujedinjenih nacija za ljudska prava
PFSA	Port Facility Security Assessment	Procena bezbednosti lučkih objekata
PFSP	Port Facility Security Plan	Bezbednosni plan lučkih objekata
PoA	Programme of Action [Full title: United Nations Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects]	Program aktivnosti [Pun naziv: Program aktivnosti Ujedinjenih Nacija za sprečavanje, borbu protiv i zaustavljanje nelegalne trgovine malokalibarskim i lakim oružjem u svim njenim aspektima]
PoA-ISS	Programme of Action Implementation Support System of the United Nations – www.poa-iss.org	Sistem podrške sprovođenja programa aktivnosti Ujedinjenih nacija www.poa-iss.org
PPE	Personal Protective Equipment	Lična zaštitna oprema
PRSP	United Nations Poverty Reduction Strategy Paper	Strategija Ujedinjenih nacija za smanjenje siromaštva
RILO	Regional Intelligence Liaison Office, World Customs Organization	Regionalna obavestajna kancelarija za vezu, Svetska carinska organizacija
ROCB	Regional Office for Capacity Building, World Customs Organization	Regionalna kancelarija za izgradnju kapaciteta, Svetska carinska organizacija
RSO	Recognized Security Organization	Priznate bezbednosne organizacije
SALW	Small arms and/or light weapons	Malokalibarsko i/ili lako oružje
SID	Seafarer's Identity Document	Identifikacioni dokument pomorca
SOLAS	International Convention for the Safety of life at Sea	Međunarodna konvencija o zaštiti ljudskih života na moru
SOP	Standard Operating Procedure	Standardna operativna procedura
SSA	Ship Security Assessment	Procena bezbednosti broda
SSR	Security Sector Reform	Reforma sektora bezbednosti
UN	United Nations	Ujedinjene nacije
UN/CEFACT	United Nations Centre for Trade Facilitation and Electronic Business	Centar Ujedinjenih nacija za trgovinu i elektronsko poslovanje
UNDAF	United Nations Development Assistance Framework	Okvir razvojne pomoći Ujedinjenih nacija
UXO	Unexploded Ordnance	Neeksplodirano ubojno sredstvo
WCD	Weapons in competition for development	Oružje u konkurenciji za razvoj
WED	Weapons in exchange for development	Oružje u zamenu za razvoj
WEI	Weapons in exchange for incentives	Oružje u zamenu za podsticanje
WLD	Weapons linked to development	Oružje povezano sa razvojem

International Small Arms Control Standards (ISACS) Inter-Agency Support Unit
support@smallarmsstandards.org | www.smallarmsstandards.org